

**СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАХВОРЮВАНОСТІ
НА ХВОРОБИ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ З
УРАХУВАННЯМ ХВОРОБ ПОРОЖНИНИ РОТА
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СТРОКОВОЇ СЛУЖБИ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Славутицька Т.О., Салюта М.Ю.

Міжнародна академія екології та медицини, м.Київ

***Резюме.** У статті вивчена захворюваність військовослужбовців строкової служби за окремими класами хвороб, структура і динаміка захворюваності на ХОПР, які впливають на їх боєздатність та в подальшому на їх придатність до військової служби 2008–2010 рр. Встановлені особливості захворюваності військовослужбовців строкової служби на Хвороби органів травлення (XI клас) з урахуванням хвороб порожнини рота, зокрема, на хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи.*

***Ключові слова:** захворюваність, військовослужбовці строкової служби, хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи.*

Вступ. Надання стоматологічної допомоги військовослужбовцям ЗС України на сьогодні перебуває у складному стані через низку причин об'єктивного та суб'єктивного характеру. Зокрема, проблемними є надання кваліфікованої стоматологічної допомоги військовослужбовцям у віддалених та “закритих” гарнізонах, забезпеченість кваліфікованими спеціалістами, матеріально-технічне оснащення та ін. А вкрай обмежене бюджетне фінансування стоматологічної служби ЗС України обумовлює необхідність залучення позабюджетних коштів до фінансування структур стоматологічної служби ЗС [1–4].

Для задоволення потреб військовослужбовців у лікуванні хвороб органів порожнини рота (ХОПР) стоматологічна служба стоїть на шляху переходу на інтенсивний шлях діяльності. При цьому, необхідно зберегти основні напрямки в діяльності бю-

джетних стоматологічних закладів: надання максимальної стоматологічної допомоги; підвищення рентабельності основних та допоміжних фондів стоматологічного закладу; зниження об'єму робочого часу лікаря та медичного персоналу на допоміжні види робіт [5–8]. Комплексна оцінка стану органів порожнини рота, прогнозування розвитку стоматологічної патології і, відповідно, координація профілактичних та лікувальних стоматологічних заходів повинні бути першочерговими завданнями на первинному рівні надання стоматологічної допомоги [9]. З цієї причини актуальним є вивчення захворюваності на хвороби органів травлення з урахуванням хвороб порожнини рота військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України з метою наукового обґрунтування оптимізації надання екстренної стоматологічної допомоги військовослужбовцям Збройних Сил України.

Матеріали та методи дослідження. Вивчення особливостей захворюваності військовослужбовців строкової служби за окремими класами хвороб, структури і динаміки захворюваності на ХОПР, які впливають на їх боєздатність та в подальшому на їх придатність до військової служби проводилося при аналізі звітної документації (ф. 2 мед., ф. 3 мед.) за 2006–2010 рр. з використанням статистичного, гігієнічного методів дослідження.

Метою дослідження є вивчення особливостей динаміки та структури захворюваності військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України за окремими класами хвороб, на ХОПР з метою наукового обґрунтування головних напрямків стандартизації сил та засобів надання стоматологічної допомоги військовослужбовцям, організації лікування й реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України після перенесення окремих нозологічних форм ХОПР як системи своєчасного виявлення груп підвищеного ризику виникнення цих захворювань та відновлення стану боєздатності військовослужбовців.

Результати дослідження та їх обговорення. За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки захворюваності військовослужбовців строкової служби встановлено, що за рівнем захворюваності (I–XXI класи) в 2006–2010 рр. перше місце за-

ймали Хвороби органів дихання (Х клас), в структурі захворюваності вони становили 43,25% (табл. 1).

Друге місце за рівнем захворюваності військовослужбовців строкової служби займали Хвороби шкіри та підшкірної клітковини (ХІІ клас), в структурі захворюваності вони становили 19,07%. Третє місце за рівнем захворюваності військовослужбовців строкової служби займали Хвороби органів травлення (ХІ клас), в структурі захворюваності вони становили 16,39%. Четверте місце за рівнем захворюваності військовослужбовців строкової служби займали Інфекційні та паразитарні хвороби (І клас), в структурі захворюваності вони становили 4,98%. П'яте місце за рівнем захворюваності військовослужбовців строкової служби займали Хвороби кістково-м'язової системи (ХІІІ клас), в структурі захворюваності вони становили 3,19% (табл. 1).

За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки захворюваності на хвороби органів травлення військовослужбовців строкової служби встановлено, що в 2006–2010 рр. рівень захворюваності військовослужбовців строкової служби зростав від 323,4 в 2006 р. до 453,5 на 1000 військовослужбовців в 2010 р. Захворюваність на хвороби органів травлення військовослужбовців строкової служби протягом 2001–2010 рр. мала статистично достовірну виражену тенденцію до зростання, середній темп приросту її становив +9,24%.

Захворюваність на хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи військовослужбовців строкової служби в 2006–2010 рр. також зростала від 265,9 в 2006 р. до 338,7 на 1000 військовослужбовців в 2010 р. (рис. 1).

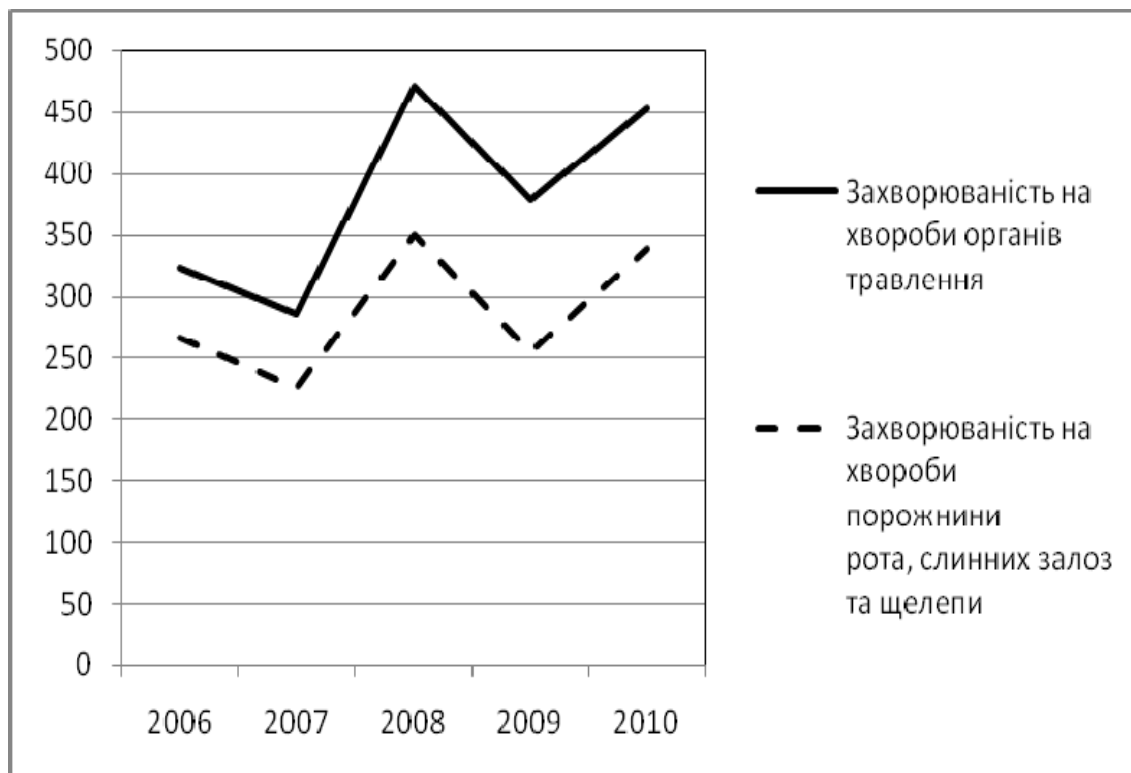
Захворюваність на хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи військовослужбовців строкової служби протягом 2001–2010 рр. мала статистично достовірну виражену тенденцію до зростання захворюваності, середній темп приросту її становив +6,08%.

В ході дослідження встановлено, що за 2006–2010 рр. в структурі захворюваності на хвороби органів травлення хвороби порожнини рота склали 19,06% з показником захворюваності 286,94‰ (рис. 2).

Таблиця 1

**Структура захворюваності військовослужбовців строкової служби ЗС України
по класам хвороб в 2006–2010 рр.(%)**

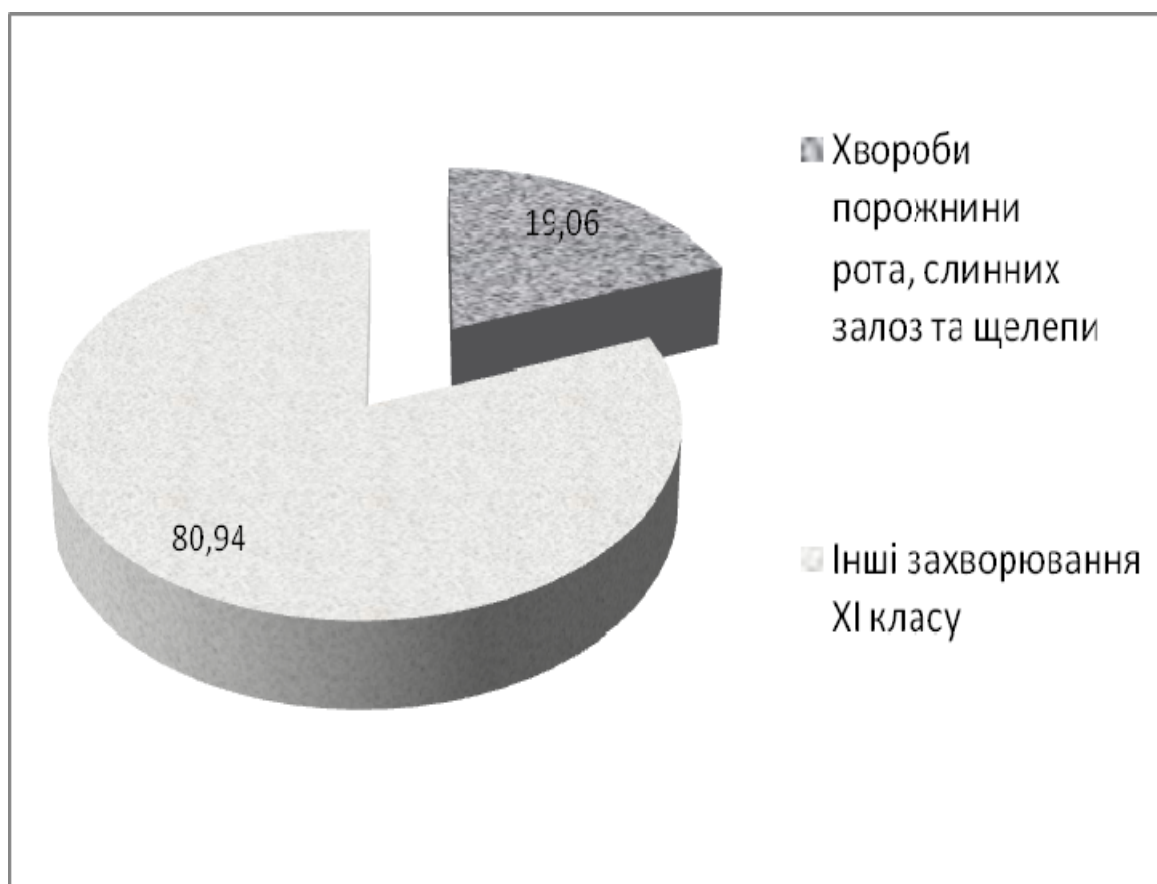
№№	Класи хвороб	2006	2007	2008	2009	2010	Середній багаторічний
I	Інфекційні та паразитарні хвороби	5,00	4,53	3,79	5,49	6,09	4,98
II	Новоутворення	0,18	0,22	0,14	0,17	0,27	0,20
III	Хвороби крові та кровотворних органів	0,01	0,01	0,05	0,02	0,01	0,02
IV	Ендокринні хвороби, розлади харчування та обміну речовин	0,11	0,08	0,12	0,07	0,15	0,11
V	Розлади психіки та поведінки	0,82	0,80	0,62	0,50	0,63	0,67
VI	Хвороби нервової системи	1,11	1,30	1,27	1,14	1,90	1,34
VII	Хвороби ока та придаткового апарату	1,79	1,84	2,13	2,12	3,66	2,31
VIII	Хвороби вуха та соскоподібного апарату	1,74	1,84	2,66	2,13	3,82	2,44
IX	Хвороби системи кровообігу	1,52	1,64	1,46	1,58	1,82	1,60
X	Хвороби органів дихання	39,54	40,65	44,76	50,75	40,57	43,25
XI	Хвороби органів травлення	18,25	17,28	15,52	13,40	17,50	16,39
XII	Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	21,92	22,11	20,53	16,45	14,33	19,07
XIII	Хвороби кістково-м'язової системи	2,87	3,01	3,27	2,90	3,89	3,19
XIV	Хвороби сечостатевої системи	1,22	0,99	0,98	0,85	1,10	1,03
XV	Вагітність, пологи та післяпологовий період	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00
XVII	Природні вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії	0,01	0,02	0,02	0,08	0,01	0,03
XVIII	Симптоми, ознаки та відхилення від норми, що виявлені при лабораторних та клінічних дослід	0,38	0,43	0,38	0,78	2,08	0,81
XIX	Травми та отруєння	1,24	0,63	0,95	0,90	0,99	0,94
XXI	Фактори, що впливають на стан здоров'я населення та звертання до закладів охорони здоров'я	2,30	2,61	1,34	0,66	1,19	1,62
УСЬОГО ПО КЛАСАМ I–XXI		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Рис. 1. Динаміка захворюваності на хвороби органів травлення (з урахуванням хвороб порожнини рота) та на хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи військовослужбовців ЗС України в 2001–2010 рр.

В структурі захворюваності на хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи військовослужбовців строкової служби за 2006 –2010 рр. по нозологічним формам 75,40% (253,46‰) становили хвороби зубів, 0,86% (17,18‰) – гінгівіти та хвороби пародонта та 20,15% (78,72‰) – інші хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи (табл. 2).

Аналізуючи захворюваність по видам Збройних Сил України нами встановлено, що найвищі показники по XI класу хвороб були у військах Центрального підпорядкування (ЦП). За досліджувані 2003–2008 роки хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи займали перше місце по нозологічним формам по XI класу з показником 930,3‰ (43,9%), друге – хвороби зубів – 814,7‰ (38,5%), інші хвороби (гінгівіт та хвороби парадонту) посідали шосте місце з показником 66,9‰ (3,2%). Загальні рівні захворюваності по даному класу мали тенденцію до збільшення показників з 1217,6‰ у 2003 році до 2402,1‰ у 2008 році.

Рис. 2. Структура захворюваності на хвороби органів травлення з урахуванням хвороб порожнини рота військовослужбовців строкової служби ЗС України в 2006–2010 рр.

Таблиця 2

Структура захворюваності на хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи військовослужбовців строкової служби ЗС України в 2006–2010 рр.(%)

Ноозоформа	2006	2007	2008	2009	2010	Середній багаторічний
Хвороби зубів	82,22	78,77	74,27	67,04	74,69	75,40
Гінгівіти та хвороби парадонта	2,84	4,71	4,80	6,03	3,90	4,46
Інші хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи	14,94	16,52	20,93	26,94	21,41	20,15
Хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Дещо нижчі показники у Повітряних Силах (ПС) – перше місце – хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи з показником 529,7‰ (47,03%), друге – хвороби зубів – 522,5‰ (46,4%), інші хвороби (гінгівіт та хвороби парадонту) посідали шосте місце з показником 5,7‰ (0,5%). Загальні рівні захворюваності по даному класу мали тенденцію до зменшення показників з 2388,2‰ у 2003 році до 585,1‰ у 2008 році.

У Сухопутних військах (СВ) перше місце займали хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи з показником 268,4‰ (36,7 %), друге – хвороби зубів – 234,6‰ (32,03%), інші хвороби (гінгівіт та хвороби парадонту) посідали шосте місце з показником 17,1‰ (2,3%). Загальні рівні захворюваності по даному класу мали тенденцію до збільшення показників з 463,3‰ у 2003 році до 927,1‰ у 2008 році.

Найнижчі показники захворюваності по XI класу хвороб були у Військово-Морських Силах (ВМС) перше місце – хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи з показником 221,1‰ (40,5%), друге – хвороби зубів – 202,9‰ (37,2%), інші хвороби (гінгівіт та хвороби парадонту) посідали шосте місце з показником 14,9‰ (2,7%). Загальні рівні захворюваності по даному класу мали тенденцію до поступового зменшення показників з 843,5‰ у 2003 році до 270,6‰ у 2007 році, а у 2008 році знову відмічався підйом показників захворюваності до 843,9‰.

Висновки:

1. За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки захворюваності військовослужбовців строкової служби встановлено, що за рівнем захворюваності (I-XXI класи) в 2006–2010 рр. Хвороби органів травлення (XI клас) займали третє місце (16,39%).

2. Встановлено, що в 2006–2010 рр. захворюваність на хвороби органів травлення військовослужбовців строкової служби зростала від 323,4 в 2006 р. до 453,5 на 1000 військовослужбовців в 2010 р. і мала статистично достовірну виражену тенденцію до зростання, середній темп приросту її становив +9,24%.

3. Встановлено, що в 2006–2010 рр. захворюваність на хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи військовослужбовців строкової служби зростала від 265,9 в 2006 р. до 338,7 на 1000 військовослужбовців в 2010 р. і мала статистично достовірну виражену тенденцію до зростання, середній темп приросту її становив +6,08%.

4. Встановлено, що в 2006–2010 рр. в структурі захворюваності на хвороби органів травлення хвороби порожнини рота військовослужбовців строкової служби становили 19,06% з показником захворюваності 286,94‰.

5. Встановлено, що в 2006–2010 рр. в структурі захворюваності на хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи військовослужбовців строкової служби по нозологічним формам 75,40% становили хвороби зубів (253,46‰), 0,86% – гінгівіти та хвороби пародонта (17,18‰) та 20,15% – інші хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи (78,72‰).

6. Встановлено, що по видам Збройних Сил України найвищі показники по XI класу хвороб були у військах Центрального підпорядкування (ЦП), хвороби порожнини рота, слинних залоз та щелепи займали перше місце по нозологічним формам по XI класу з показником 930,3‰ (43,9%), друге – хвороби зубів – 814,7‰ (38,5%), інші хвороби (гінгівіт та хвороби парадонту) посідали шосте місце з показником 66,9‰ (3,2%).

Література:

1. Павловський Л.М. Проблеми удосконалення стоматологічної допомоги населенню в період формування ринкових відносин в Україні // Лікарська справа. – 2006. – № 4. – С. 72–76.

2. Лихота А.М., Солнцев О.М., Овчинніков В.Б., Коваленко В.В. Кафедра щелепно-лицевої хірургії і стоматології // Сучасні аспекти військової стоматології. Київ- 1999. – С.18–20.

3. Лихота А.М. Історія кафедри щелепно-лицевої хірургії та стоматології / А.М. Лихота // Військова медицина України. – 2008. – № 1.– С. 41–43.

4. Лихота А.М., Радиш Л.Я. Короткий історичний нарис становлення та розвитку стоматологічної служби Збройних Сил

України // Проблеми військової охорони здоров'я / Збірник наукових праць УВМА.– Київ, 2007. – Вип.19.– С. 436–442.

5. Донський Г.І., Ярова С.П., Матрос-Таранець І.М., Педорець О.П Коваленко В.В., Осипенкова Т.С., Брашкін А.П., Прилуцька Я.Д.Організація стоматологічної допомоги в армії у мирний та воєнний часи / Навчальний посібник для студентів стоматологічних факультетів. – Донецьк: ООО “Лебедь”, 2002. – 60 с.

6. Леонтьев В.К. Организация стоматологической помощи в условиях рыночных отношений и страховой медицины/ В.К. Леонтьев // Стоматология. – 1995. – № 1. – С. 66–72.

7. Смирнова Т.А., Кузьмина Э.М. Информация о VI Всемирном конгрессе по профилактике стоматологических заболеваний // Новое в стоматологии. – 1998. – № 4. – С. 18–20.

8. Лихота А.М., Белінський В.Н., Коваленко В.В.Структура хірургічної стоматологічної захворюваності військовослужбовців (за матеріалами клініки ЩЛХ і стоматології ГВКГ) // Сучасні аспекти військової стоматології – 1999. – С.15–18.

9. Камалов Р.Х., Лихота А.М., Белінський В.Н. Стан та шляхи удосконалення стоматологічної допомоги в Збройних Силах України // Військова медицина України.– 2001.– №1. – С.41–43.

СОВРЕМЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ БОЛЕЗНЯМИ ОРГАНОВ ПИЩЕВАРЕНИЯ С УЧЕТОМ БОЛЕЗНЕЙ ПОЛОСТИ РТА ВОЕННОСЛУЖАЩИХ СРОЧНОЙ СЛУЖБЫ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ

Славутичка Т.А., Салюта М.Е.

Резюме. В статье изучена заболеваемость военнослужащих срочной службы за отдельными классами болезней, структура и динамика заболеваемости болезнями органов полости рта, которые влияют на боеспособность и в дальнейшем на годность к военной службе 2008–2010 гг. Установлены особенности заболеваемости военнослужащих срочной службы болезнями органов пищеварения с учетом болезней полости рта, в частности, болезнями полости рта, слюнных желез и челюсти.

Ключевые слова: *заболеваемость, военнослужащие срочной службы, болезни полости рта, слюнных желез и челюсти.*

ILLNESS OF DIGESTIVE ORGANS TAKING INTO ACCOUNT ILLNESSES OF EMPTINESS OF THE MOUTH OF MILITARY MEN OF INVOLUNTARY SERVICE OF ARMED FORCES OF UKRAINE

T. Slavutinkaya, M. Saluta

Summary. *In article the studied disease of military men of involuntary service behind separate classes of illnesses, structure and dynamics of disease on illness of emptiness of a mouth which 2008–2010 the Established features of disease of military men of involuntary service on Illnesses of digestive organs taking into account illnesses of emptiness of a mouth, in particular, on illnesses of emptiness of a mouth, salivary glands and a jaw influence them fighting capacity and further on them the validity to military service.*

Keywords: *disease, military men of involuntary service, illness of emptiness of a mouth, salivary glands and a jaw.*